Пише: Небојша Бакарец
среда, 27 октобар 2010 08:06

„Срећна“ телевизија, још срећнијег власника Предрага Ранковића, од милоште званог Пецони, одлучила је да гледаоцима поклони нешто сасвим „другачије“. „Уљуђени“ „риалити“ шоу. Иако је то немогуће и реч уљуђен је супротност речима „риалити“ шоу.

Организатори, продуценти, уредници су се водили логиком да су досадашње емисије тог типа досегле дно дна (јесу) и да су гледаоци сити примитивизма и бестијалности, да су сити и прљавштине језика учесника и ентеријера и екстеријера и да желе један различит шоу, какав ће баш они, генијалци, да им понуде. Шоу, (на који су купили права?) предвиђа да такмичари буду познати (ВИП) парови, али ће бити дозвољена и „одступања“, нпр. „бивши супружници, браћа и сестре, потомак и родитељ, двоје који се забављају, невенчани парови који живе заједно, двојица мушкараца или жена... разне комбинације“, како се наводи у једној од безброј најава. Дакле, и хомосексуалцима ће бити дозвољено учешће. После „Параде настраних“ све је могуће. Уосталом после режимске промоције те скаредности 10. октобра, много је мања скаредност учешће хомосексуалаца у неком опет, скаредном „риалити“ шоу.

На сајту „Парови“ на који се позивају многе вести, о овом шоу се каже да „су у игри јаки ликови а не ш-лига јавних личности“ – ударац конкуренцији на Б92 и Пинку, који су такође увек најављивали звучна ВИП имена али су редовно завршавали са ш-лигом јавних личности, што ће се, вероватно десити и овај пут. Најављена је позамашна награда од пола милиона евра, претпостављам за победнички пар. Мада се пре чини да је тај податак пуштен као рекламни трик и мамац, јер се подаци о висини награде разликују. Негде се помиње износ који сам навео, а негде онај већ уобичајен, сто хиљада евра. Такође, ако имамо у виду пословичну шкртост часног господина Пецонија, треба сумњати у то да ће онај већи износ бити стварна награда. Као недељни хонорар се помиње износ од 2000 евра по особи.

Рекламна кампања је веома агресивно лансирана преко билборда, интернета, штампе и телевизије. Плакат на билборду приказује версајолику зграду испред које стоји пар у костимима који асоцирају на седамнаести или осамнаести век. Фотографије дневне и спаваћих соба показују да се ради о „стилском намештају“ и ентеријеру из доба Лујева. Све заједно изгледа пре као ултракич од кога застаје дах. Ради се о псеудобароку, односно барокном стилу, како га је најбоље замишљао и у својим вилама презентовао Богољуб Карић. У једној најави се истиче невиђен гламур „од кога застаје дах“, где ће се учесници „башкарити и уживати у ђакузију, испијајући шампањац, кушајући разне кулинарске специјалитете... имати бројне привилегије и живеће као цареви“! У другој –

„Познате фаце као грофови“, да ће „гледаоци без цензуре моћи да виде како се познати сналазе у невиђеном гламуру од којег застаје дах, затим, колико њих заиста живи у оваквим условима, а ко сања о оваквом кревету, дневној соби из снова. Истовремено парови ће показати сву своју љубав, свађе, откриће да ли љубав негде јењава, или се распламсава“. Наводи се и да ће „шоу трајати 101 дан у луксузној вили из 101 ноћи, површине 800 квадрата“. Надамо се само да се ова вила гради легално, за разлику од куће „Великог брата“?

Концепција предвиђа да постоји и брачни пар, наводни власници куће, глумиће их Милан Гутовић и Вања Костић, који ће се укућанима дневно јављати баш из Париза! Гледаоци који гласају, ће и сами добити прилику да учествују у шоу, као пар из народа. У објекту, чије је опремање при крају, ће боравити 12 до 14 парова. У јавност су пуштене спекулације и информације да ће учесници бити: Исидора Бјелица и Небојша Пајкић, чија имена круже у најавама, иако су одбили да учествују, Северина Вучковић и Славко Шаиновић, за које важи исто као и за претходнике, те они који за сада нису одбили (преговарају?), Наташа Беквалац и Данило Икодиновић, Весна Радусиновић и Миломир Марић (глодур те исте „Срећне тв“ – није ли то сукоб интереса? Наравно да није!), Слађа Делибашић... овде смех достиже врхунац, са бившим (Игор) или садашњим (Вања)„дечком“ или што би она сама највише волела, са бившим мужем, Ђолетом Ђоганијем (који је то с индигнацијом одбио јер је ожењен и има сина са другом женом).

Највећа пажња је посвећена најави да су у току преговори са бившим министром културе, глумцем Бранисавом Лечићем, бившим ЛДП-овцем, а садашњим демохришћанином тј. Батићевим ДХСС-овцем и његовом супругом Нином Радуловић.

Највећа пажња је посвећена најави да су у току преговори са бившим министром културе, глумцем Бранисавом Лечићем, бившим ЛДП-овцем, а садашњим демохришћанином тј. Батићевим ДХСС-овцем и његовом супругом Нином Радуловић, која је и трудна, што је наглашено у свим најавама. Господин Лечић је био министар у влади Зорана Ђинђића, као предлог ДС-а. Уз Чедомира Јовановића је оснивач ЛДП-а, иначе, антимонархистичке, антиклерикалне странке, коју је напустио јер није постао њен потпредседник. Потом је основао сопствену странку. Онда се колективно учланио у монархистичку и клерикалну, демохришћанску странку и чак постао заменик председника. Толико о доследности и политичком нерву…

Ако је истина, као што организатори овог шоуа тврде, да се утаначују само ситнице пре потписивања уговора и да ће овај пар учествовати, онда можемо констатовати да

господин Лечић мисли само на себе, на славу и новац, јер је на путу да пристане да своју трудну, двадесетчетворогодишњу супругу уведе у једно, готово извесно, нездраво и стресно окружење. Све то би водило ка сумњи у нечији карактер, а поставља се и питање на основу којих критеријума је господин Лечић постао баш министар културе? Његово учешће у овом некултурном „риалитију“, које још није сто посто сигурно, би дало јасну назнаку о каквом се карактеру ради и јасно би ставило до знања да је министарски положај добио само на основу партијског критеријума. Додуше, ни његово неучешће неће дати назнаке и одговоре супротне онима који се помињу у претходној реченици. Иначе, педесетпетогодишњи господин Лечић је миљеник штампе и београдског џет сет друштва, као и већина могућих учесника нове шоу емисије.

Они који познају механизме манипулације „риалити“ емисија, знају да се неће радити о нечему новом и другачијем већ о нечем старом и већ виђеном, само увијеном у нову обланду. А каква је та обланда? Старе форме (које се негде и поклапају са суштином) „риалити“ емисија су лажни луксуз и кич („Велики брат“), тескобност, неудобност („Велики брат“ и „Фарма“), руралност, рудиментарност („Фарма“), дух касарне, болнице или затвора („Фарма“ и „Велики брат“). „Нова“ форма „Парова“ није гламур, већ псеудогламур, није ни луксуз већ суперкич, лажни историцизам – назовибарок. Једино ће, претпоставља се по најавама, тескобност, неудобност, и атмосфера колективног смештаја овде бити мањи.

Суштина ових серијала који приказују „стварност“ је груба карикатура свега што се, судећи по почетним рекламама, промоцији и маркетингу, жели (на почетку гладац, а после јадац). А и то што организатори јавно желе, није оно што стварно желе, и то истовремено много и не крију. Власници, организатори и продуценти управо желе ту карикатуру, желе примитивизам и нискости, простаклук и скаредност, јер се то најбоље продаје. Антиутопија је увек привлачнија од утопије, у том систему вредности, тј. у систему вредности потрошачког друштва. Иначе, ради се о исчашеном типу антиутопије.

Права антиутопија је, на пример, литерарно дело Џорџа Орвела „1984“. Том књигом, односно једним ликом из тог дела, Великим братом, бесрамно се поиграо оснивач компаније „Ендемол“ и најпознатијег „риалити“ шоуа „Велики брат“ (до сада приказиван тј. извођен у преко 70 земаља света), Џон де Мол. „Ендемол“ су основали Јуп ван ден Енде и де Мол. Тренутни већински власник „Ендемола“ је Берлусконијева компанија „Медијасет“. Запањује податак да „Ендемол“ има 21 продукцију „риалити“ емисија, и 21 продукцију квизова и тв игара. Орвелово ремек дело је жестока критика тоталитаризма, манипулације, терора и контроле над појединцем и друштвом, па је апсурд већи тиме што се врхунски манипулатори поигравају Орвелом и „позивају“ баш на Орвела.

Ова и друге „представе стварности“ се „позивају“ на, односно злоупотребљавају и многа друга популарна дела и идеје. На пример, још једну дистопију и одлично дело Реја Бредберија „Фаренхајт 451“, у коме има почетних идеја о „риалити“ емисијама, о двосмерним телевизорима (првобитно код Орвела) и лајт мотив – спаљивање књига, који је у „риалити“ програмима преточен у забрану уношења књига.

Ова и друге „представе стварности“ се „позивају“ на, односно злоупотребљавају и многа друга популарна дела и идеје. На пример, још једну дистопију и одлично дело Реја Бредберија „Фаренхајт 451“, у коме има почетних идеја о „риалити“ емисијама, о двосмерним телевизорима (првобитно код Орвела) и лајт мотив – спаљивање књига, који је у „риалити“ програмима преточен у забрану уношења књига, и било каквог средства за писање, у тзв. „куће“, односно у забрану читања и писања, која је нама позната из „Великог брата“ и са „Фарме“. Када говоримо о „Фарми“, ту се такође ради о продукцији чији је власник „Ендемол“ овај пут са шведском фирмом „Стрикс“ („Фарма“ је продата у више од 40 земаља). Случајно или не и овде асоцијације воде до једног другог знаменитог дела Џорџа Орвела, „Животињске фарме“. Сличности „Фарме“ и „Животињске фарме“ су вишеструке, и формалне (одигравају се на фарми) и суштинске (на крају, сви у кући, постају исти – односно свиње). Такође, и стране и домаће продукцијске куће и учесници бивају својим поступцима изједначени, као и јунаци завршне сцене „Животињске фарме“.

Евентуалне разлике се своде на нијансу, на разлику, нпр. између дивљих и обичних свиња. Грех је то што сви које сам навео покушавају и од гледалаца да начине свиње. Грех је и то што се такве свињарије приказују на свим важнијим телевизијама, односно што се намећу гледаоцима. Отрцана фраза да гледаоци то не морају да гледају је само пример недостојне демагогије. На овом месту навире сећање на завршне пасусе „Животињске фарме“ Џорџа Орвела: „Док су споља посматрале тај призор, животињама се учинило да се догађа нешто чудно. Шта се то променило у изгледу свиња ? Кловерине остареле, мутне очи прелазиле су с једне на другу. Неке од њих имале су пет подвољака, неке четири, а неке три. Али шта је то изгледало као да се преображава и мења? Пљесак се утишао, друштво је узело карте и наставило прекинуту игру, а животиње су се потихо одшуњале назад.

Али, застадоше после двадесетак метара. Из куће се чуло урликање. Потрчале су назад и поново провириле кроз прозор. Оштра свађа је постајала све бучнија. Галамило се, лупало по столу, гледало оштро и сумњичаво, одлучно негирало. Свађа је почела у тренутку када су Наполеон и господин Пилкингтон истовремено одиграли пиковог аса.

Дванаест гласова бесно је викало, и сви су били једнаки. Сада је било јасно шта се променило у изгледу свиња. Поглед животиња које су стајале напољу клизио је од свиње до човека, од човека до свиње и поново од свиње до човека. Али, већ је било немогуће распознати ко је свиња, а ко човек“.

„Риалити“ програми, су постали планетарна пошаст. Постали су најефикасније средство за заглупљивање и контролу маса, много ефикасније него досадашња средства, серије, спортски програми, ток шоу и информативне емисије (сама тв је то основно средство). Последице и штете су многобројне и широке. Промовишу се и намећу насиље, нерад, лењост, бескрупулозност, незнање, лаж, примитивизам, многи облици настраности итд. У „риалити“ програмима је присутно систематско понижавање, организатора над учесницима, и учесника међусобно. Код гледалаца се ствара толеранција према понижавању.

Већ сам назив „ралити тв“ или „риалити шоу“ је нетачан и манупулативан. За разлику од неких других програма, „риалити“ тв постоји искључиво да донесе профит великим корпорацијама и осталима у ланцу. Друга сврха не постоји.

Већ сам назив „ралити тв“ или „риалити шоу“ је нетачан и манупулативан. За разлику од неких других програма, „риалити“ тв постоји искључиво да донесе профит великим корпорацијама и осталима у ланцу. Друга сврха не постоји. У том циљу „риалити“ служи да пласира огроман број реклама. „Риалитији“ се одвијају у вештачком и неприродном окружењу, чак и када се ради о екстеријерима у природи. Присутни су извештаченост, предумишљај, режиране активности, а одсутни спонтаност, природно понашање, опуштеност (наравно, када се ретко, појави неко способан за то, он постаје инстант популаран и неретко победник). Драстично се намеће појам „тренутне славе“ (инстант фејм) као посебно пожељан, поготово младима, промовишу се нарцисоидност и егоизам, чиме се снажно подстиче стварање „генерације ЈА“, односно генерације младих са предимензионираним егом и помереном свешћу о сопственој важности.

Организатори такође, непрестано, и учеснике и гледаоце доводе у заблуду, наводећи их на погрешне претпоставке. Једноставно, сваки „риалити“ је једна велика манипулација. Сваки учесник свесно пристаје да буде жртва манипулације. Гледаоци несвесно, али за разлику од учесника имају бољу могућност избора. Ту могућност, нпр. да не гледају програм, слабо користе из истог оног разлога због кога било какав зависник не може да

се одупре узроку зависности. „Риалити“ тв, односно телевизија уопште, као и интернет, ствара зависност. Не треба да нас чуди податак да су истраживања у Србији (АГБ Нилсен) показала да смо крајем прошле, и почетком ове године претекли Американце у дужини гледања телевизије, и постали светски шампиони, при чему просечан гледалац у Србији троши преко пет сати дневно пред телевизором. Јасно је да тако настају тв зомбији, бића која све мање живе свој, а све више туђ живот.

Тако настају покорне и пасивне особе, пријемчиве на разне врсте, углавном неприхватљивих порука, погодне за манипулисање. Сада постаје уверљива тврдња да су „риалитији“, односно тв уопште, средство за контролу и заглупљивање маса. Хлеба никада довољно, зато игара има напретек. Овом режиму који је одвео ову земљу у пропаст, као и онај Милошевићев, је ово средство неопходно, и зато смо постали прваци света у дужини гледања телевизије. То је средство за опстанак на власти. Свакако, уз режиму неопходну, у ранијој историји незабележену, контролу над свим електронским медијима. Онда и не чуди податак из истраживања организације Репортери без граница, да се Србија на ранг листи земаља рангираних по степену медијских слобода, стрмоглавила са 62. на 85. место у свету.

Не треба заобићи ни продукцијске куће које харају телевизијама. Незаобилазна и радиоактивна „Гранд продукција“ (власници-Саша Поповић, Фахрета Јахић и Слободан Живојиновић), се ипак ограничила на „музику“, тј. турбо фолк и само две емисије („Звезде Гранда“ и „Гранд Шоу“) које имају елементе „риалитија“. Лидер „риалитија“, “Имоушн“ (стварни власник Драган Ђилас, Горан Страменковић-параван) је („патентирао“) или купио права на десет драгуља попут „48 сати свадба“, „Летећи старт“, „Све за љубав“, „Мењам жену“, „Велики брат“, „Операција Тријумф“, „Узми или остави“, „Руски рулет“, „Пиратска ТВ“ и „1 против 100“. Незаобилазна је и продукција „Адреналин“, која држи бисере као што су „Пирамида“, „Марко Живић шоу“, „Катарина дневни шоу“, „Генијални шоу“, „Караоке обрачун“, „Ја имам таленат“, „Техничари“, „Мој ТВ Дневник “, „Драга мама“ и „Фамилијада“. Међу мање штеточине спадају још и куће „Интермедија нетворкс“ (непознат власник) и „Адвентиц“ (стварни власник Иван Зељковић?).

На крају не треба заборавити ни „Пинк“ који има и сопствену продукцију, осим медијског царства на простору бивше Југославије. Три главна скаредна „риалити“ шоуа („Великог брата“, „Фарму“ и најављене „Парове“) нам доносе тројица људи који имају неке заједничке карактеристике. Прво, нејасно је како су се обогатили (а богатства им се крећу од стотинак милиона евра (Ђилас), преко више стотина милиона евра, а кажу и близу милијарде (Митровић), па до милијарду и по (Ранковић). Друго, постоје основане сумње у начин на који су то богатство стекли. И треће, иза или испред, како вам драго, све тројице, стоји садашњи режим.

Потребно је вратити се причи са почетка овог текста, новом тв хиту „Паровима“. Тај „риалити“, наводно, треба да понуди приказ живота, прве класе ВИП личности, а не ш-класе, како сами кажу, приказ живота у невиђеној раскоши, гламуру, сјају и луксузу, уз наглашену чињеницу да ће учесници бити брачни или животни парови (тим више чуде и дозвољена одступања), чиме се шаље једна повољнија слика о неким вредностима које носи овај шоу (брачни пар упућује на породичне вредности). Међутим сва искуства, без изузетка, са оваквим програмима показују супротно. Прво, а мање важно, најављени и жељени гости, углавном, нису и они који ће се заиста појавити у емисијама. Друго, прокламоване (рекламне) намере нису стварне намере. Прва намера је профит, који доноси гледаност, а гледаност не долази од приказивања пристојности и породичних вредности, већ примитивизма, свађа, сукоба, секса и насиља. Ако је то упаковано у гламур, тим боље. Рачуна се да ће гледаоци, који углавном живе у скромним, често сиромашним условима, бити задовољни што су те познате личности, ти рецимо, богаташи, тако „ружни, прљави и зли“, тј. сушта супротност њима гледаоцима. И као и увек подилазиће се најнижим страстима гледалаца.

Добро је присетити се три значајна светска филма да би била дочарана атмосфера (амбијент је већ описан) која ће владати у новом шоу.

Луис Буњуел је 1972. снимио легендарни филм „Дискретни шарм буржоазије“, сатиричну драму, немилосрдну критику лицемерја високих грађанских кругова-буржоазије. Група од шесторо несумњиво угледних, готово беспрекорних људи, припадника горње средње класе покушава да вечера али бивају необјашњиво прекидани. Прекиди постају све надреалнији како филм одмиче јер на површину израњају њихове потиснуте, тајне жеље, фантазије и кошмари – сушта супротност привиду савршености и нерањивости.

Марко Ферери је 1973. снимио сјајан филм „Велико ждрање“. У питању је горка сатира у којој четворица успешних, средовечних мушкараца одлучи да ждере до смрти. Друштво им праве три проститутке и локална учитељица. Филм се одиграва у луксузној вили на селу, у атмосфери обиља и раскоши виле, врта и хране, уз паркирани Бугати кабрио. Ради се о узнемирујућој вивисекцији савременог друштва која вешто балансира између црног хумора, „неприличног“ секса и невине романсе.

Маестро Буњуел је 1974. снимио још један велики и култни филм „Фантом слободе“, сатиру и комедију апсурда која разбија буржоаске конвенције и критикује хипокризију устаљене моралности. Заувек ће се памтити сцена када гости долазе за трпезаријски

сто где уместо столица стоје клозетске шоље. Гости подижу даске, мушкарци спуштају панталоне, жене задижу сукње, седају, конверзација тече. Повремено гости одлазе да једу сами у малу „тоалетну“ просторију...

Није тешко предвидети да ће овај „риалити“ бити прави ватромет буржоаске малограђанштине, лицемерја, експлозија снобизма, извештачености, фрустрација, комплекса, покондиреност али и слабо прикривене паланачке филозофије. Како време буде одмицало а фасаде пуцале и овај шоу ће поприми ти све карактеристике и „Великог брата“ и „Фарме“ – примитивизам, простаклук, скаредност, насилност, понижавање... Шта се друго може и очекивати када неко ускочи у канализацију? Макар она била у „барокном“ стилу, опточена позлатом, осликаним таваницама и мермером, опремљена ђакузијем, златним славинама, персијским теписима и маркар у њој текао шампањац. Као и сви „риалити“ програми и овај ће бити неописиво досадан.

На крају, треба предложити организатору, великом брату „Парова“, да уместо неудобних масивних стилских столица, за трпезаријски сто постави нове хибридне стилске (Луј XIV) Доломит шоље са аутоматским испирањем и перачем позадине. У шоље треба уградити и специјалне камере па гледаоцима неће промаћи ни један детаљ. Тако ће онај ко жели моћи уживо и стално да посматра како „ВИП“ такмичари, скидају веш, седају... Дискретно и шармантно.Фантомски слободно.